

Vilken politik behövs för klimatomställningen?

John Hassler

Institute for
International Economic Studies
Stockholm University

En planet i akut kris!

- Vi överanvänder jordens ekologiska kapacitet.
- Klimatkrisen är akut och hotar mänsklighetens existens.
- Vi är nära en “tipping point” som gör det för sent att stoppa globala uppvärmningen.
- Lösningarna på krisen är mycket kostsamma;
  - helt förändrad livstil,
  - “degrowth”,
  - historiens största strukturomvandling,
  - nytt ekonomiskt/politiskt system,...

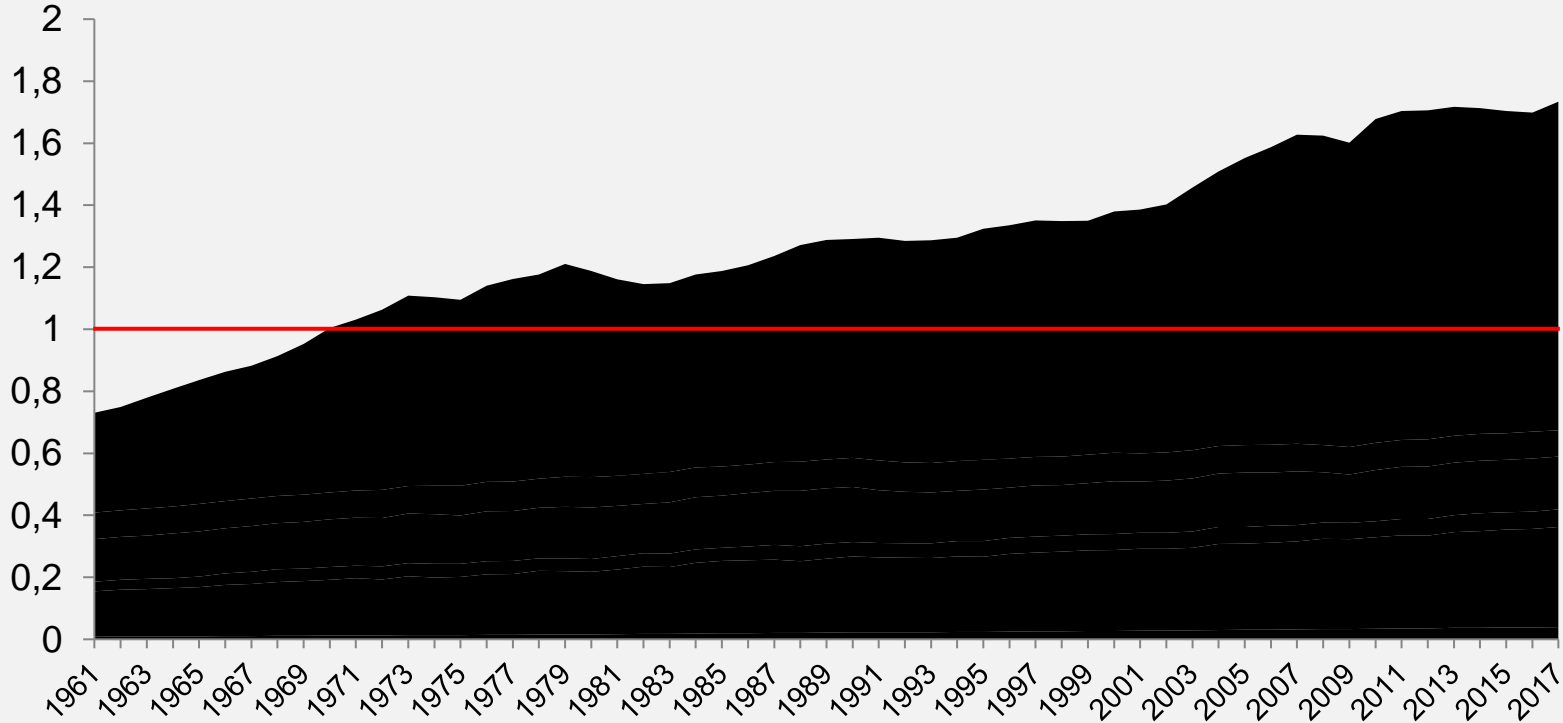

Institute for
International Economic Studies
Stockholm University

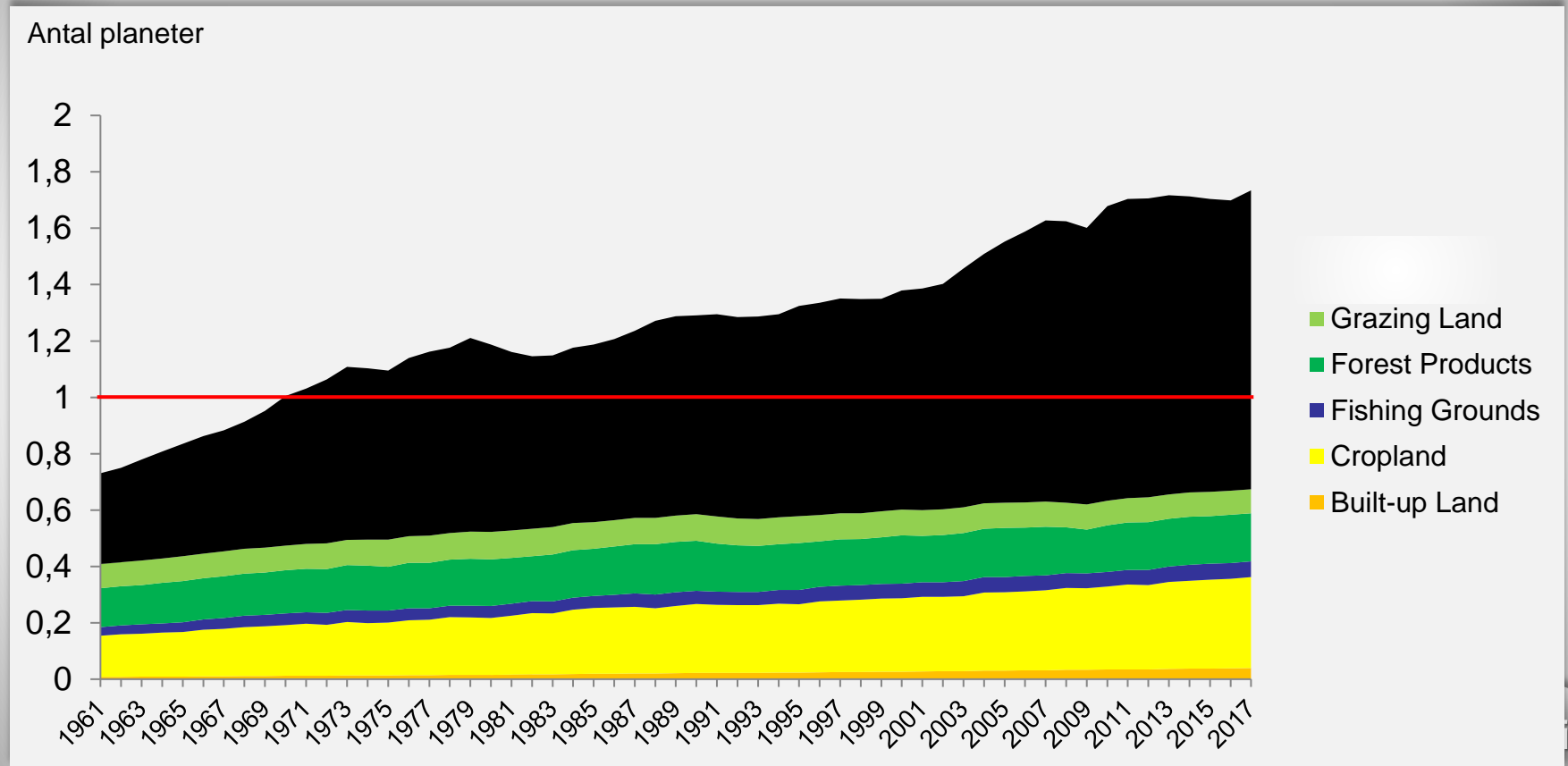
Överanvändning

Antal planeter

Användning av ekologisk kapacitet i förhållande till vad planeten kan leverera.

Bakom kurvan

Växthuseffekten

- Koldioxid (CO_2) påverkar jordens energibudget (inflöde från sol minus utflöde till rymden). Växthusgaser fungerar som ett **duntäcke** runt jorden och mer CO_2 gör täcket tjockare.
- Den slutliga globala uppvärmningen är **proportionell** mot mängden utsläppt CO_2 vi hunnit släppa ut när världen till slut blivit CO_2 -neutral.
- Proportionalitetskonstanten enligt IPCC troligen **0,27-0,63 °C/Tt CO_2** (Tt=1000 miljarder ton). Vi har historiskt släppt ut 2,4Tt och släpper nu ut ca 0,35Tt per decennium (0,1-0,2 graders ytterligare uppvärmning).
- Även om klimatförändringarna inte är ett existentiellt hot mot mänskligheten blir det värre och värre ju längre vi väntar, men det blir **inte för sent**.
- Givet ett visst mål för den globala medeltemperaturen kan man via proportionalitetskonstanten räkna ut hur mycket mer vi kan släppa ut – en återstående **CO_2 -budget**.

Tillväxt – problemet?

- Ofta hävdas att den ekonomiska tillväxten är det grundläggande problemet. Stämmer det?
- För att svara måste man först inse att atmosfärens förmåga att absorbera koldioxid är **en resurs i begränsad tillgång**, precis som många andra naturresurser inklusive mineraler, mark, skogar, fisk,...
- En resurs i begränsad tillgång som är tillgänglig **gratis** kommer att **överanvändas**. Det har länge överallt varit gratis att släppa ut CO₂ och är det till stor del fortfarande. Detta är det grundläggande problemet.
- Så svaret är NEJ, problemet är inte tillväxt utan att **utsläpp är gratis**.
- Men, ett viktig men, konsekvenserna av brist på prissättning **förvärras** vanligtvis när befolkningen och ekonomin växer.

Politik för klimatneutralitet

- Krävs en global lösning. Pris på utsläpp nödvändigt, **gröna subventioner** inte ett fungerande substitut.
- Mycket **svårt/omöjligt kompensera** för att någon stor region inte är med. Behövs 20 gånger högre utsläppspriser i resten av världen utan Kina. Alla måste ha ett pris, men det måste inte vara lika högt i alla delar av världen.
- Pris kan sättas genom skatt/avgift eller **utsläppshandelssystem** som EU ETS. Sådana system bör vara så stora som möjligt.
- En transition till **klimatneutralitet** över 25-30 år kan ske utan att tillväxten offras och utan allvarliga fördelningspolitiska problem (gula västarna).
- Kräver ett pris på utsläpp (kompletterat med **omfördelningspolitik** och **investeringsstöd** för att hålla uppe tillväxten i början. IMF, 2020).

EU's klimatpolitik

- EUs klimatpolitik har två centrala pelare. **Utsläppshandeln** EU ETS (storskalig industri, kraftproduktion och flyg inom unionen) och **nationell ansvarsfördelning** ESR (transporter, uppvärmning, jordbruk).
- Utsläppshandeln är ett **effektivt** system (mesta klimatnytta per samhällsekonomisk krona) som ger unionen full kontroll över aggregerade utsläpp. Var de sker hanterar marknaden.
- **Vattensängseffekt**. Om en land, företag eller person minskar sina utsläpp, tex genom att flyga mindre påverkar detta inte utsläppen. Inte ett fel i konstruktionen!
- **ESR** är ett **sämre** system – mycket sämre kostnadseffektivitet och dålig måluppfyllelse. Utsläppsminskningar inom svensk transport 10 ggr dyrare.

Kommissionens för netto0-50

1. Dubbelt så snabb **nedtrappning** av utgivningen av utsläppsrätter inom EU ETS. Slutdatum 2040. Totala utsläpp 16 miljarder ton. Ger ca 0,01°C bidrag till den globala temperaturökningen. Minskningen i förhållande till dagens regler motsvarar nästan 300 gånger Sveriges årliga utsläpp och mer än 10 gånger Sveriges beräknade utsläpp under all framtid!

Kommissionens förslag för netto-noll 2050

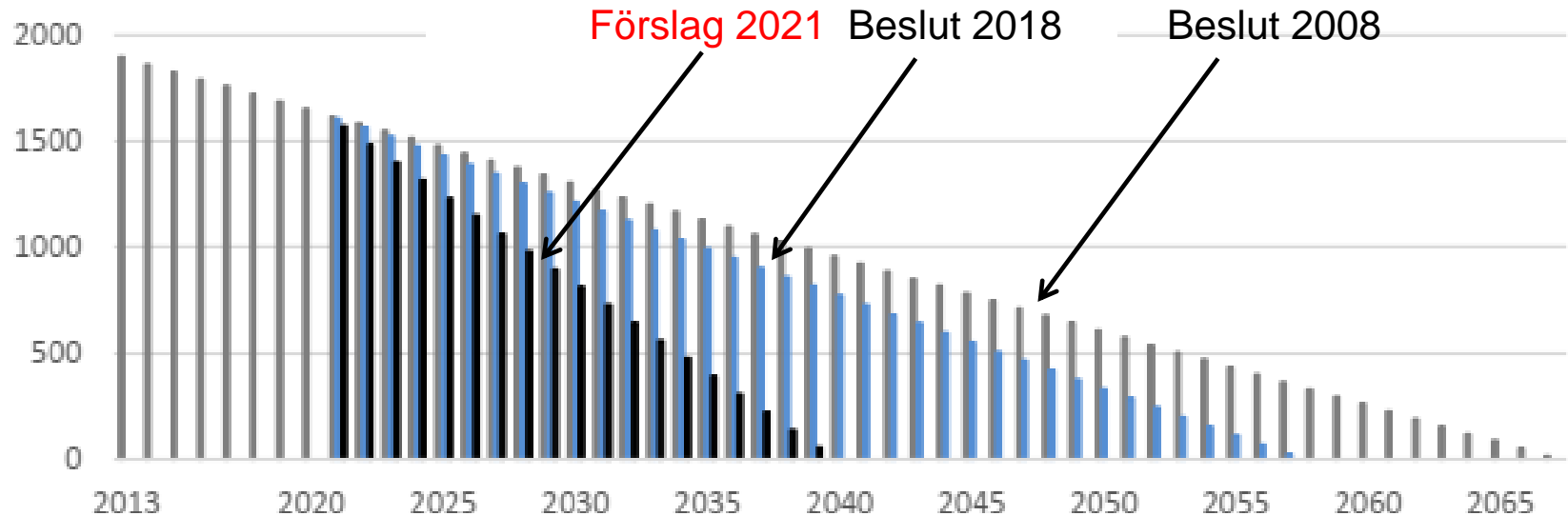
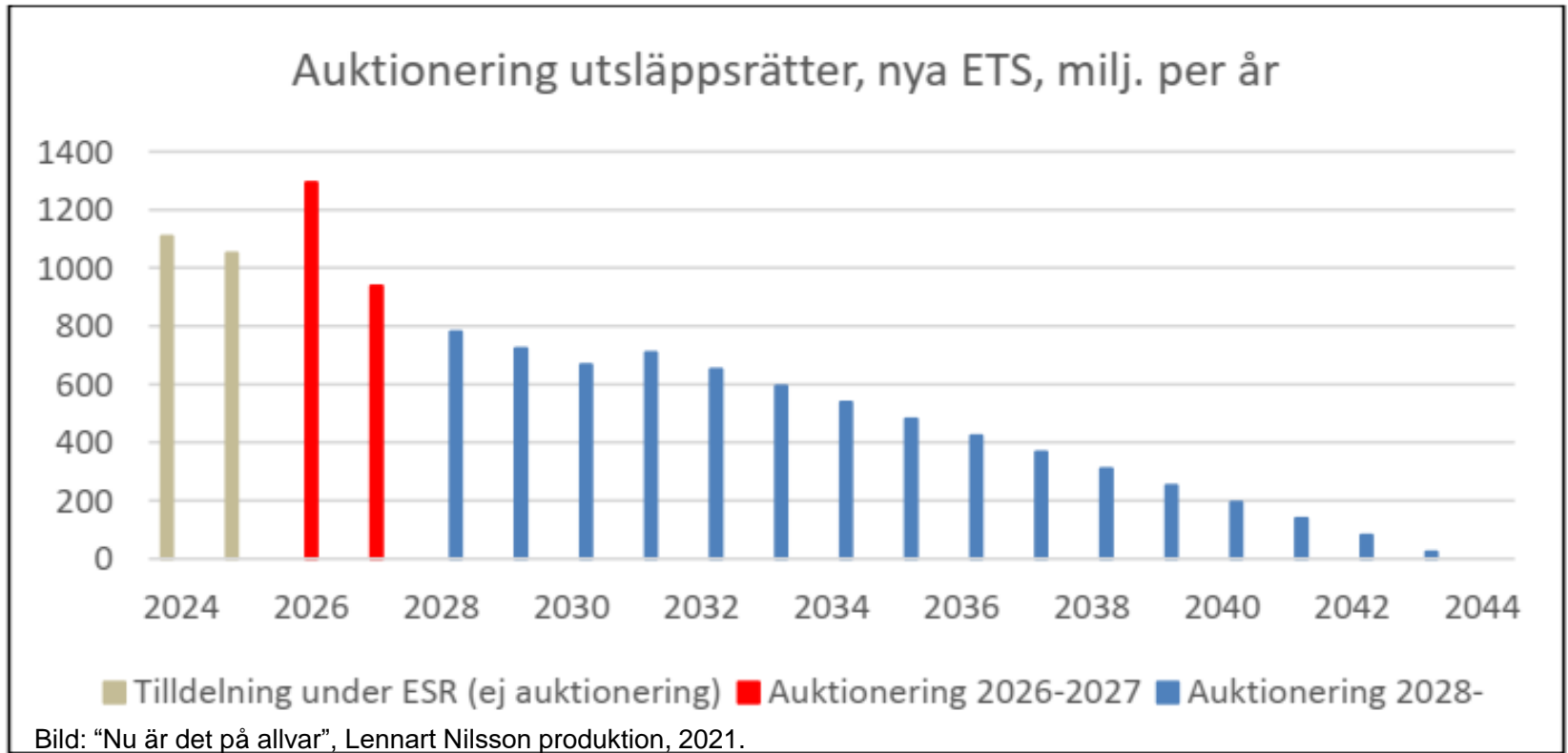

Bild: "Nu är det på allvar", Lennart Nilsson produktion, 2021.

Kommissionens netto0-50 förslag

1. Dubbelt så snabb **nedtrappning** av utgivningen av utsläppsrätter inom EU ETS. Slutdatum 2040. Totala utsläpp under all framtid 16 miljarder ton. Ger ca 0,01°C bidrag till den globala temperaturökningen.
2. Ett **nytt utsläppshandelssystem** för transporter och uppvärmning. Ca hälften av ESR (inte jordbruk, avfall, och mindre industri). Utdelning till 2044.

Kommissionens förslag för netto-noll 2050

Kommissionens netto0-50 förslag

1. Dubbelt så snabb **nedtrappning** av utgivningen av utsläppsrätter inom EU ETS. Slutdatum 2040. Totala utsläpp under all framtid 16 miljarder ton. Ger ca 0,01°C bidrag till den globala temperaturökningen.
2. Ett **nytt utsläppshandelssystem** för transporter och uppvärmning. Ca hälften av ESR (inte jordbruk, avfall, och mindre industri). Utdelning till 2044.
3. Snabbare minskning i krav på genomsnittliga utsläpp för bilfabrikanter. Minus 55% till 2030. **Ingen försäljning** av fossila bilar efter 2035

Slutsatser

- EU-kommissionens förslag ger **FULL KONTROLL** över merparten av utsläppen inom unionen. Nationell politik kan inriktas på att underlätta för människor och företag att verka inom och acceptera systemet.
- Bilfabrikanter, cementproducenter, flygföretag måste hitta utsläppsfria alternativ – annars får de **lägga ned verksamheten**. Huvudsakligen privat FoU men beslut i offentliga sektorn förstås också viktiga (beslutsprocesser, elförsörjning, laddstolpar, ...).
- Svenska **särlösningar** som syftar till att minska utsläppen inom Sveriges gränser, tex målet för transportsektorn, reduktionsplikten, lokala utsläppsbudgetar, flygpolicies, bonus-malus,... blir **obsoleta** och bör avskaffas.
- En **game-changer** för svensk klimatpolitik!

Tack!

Institute for
International Economic Studies
Stockholm University